

Soc ha' nix hich ta spahmal bahlumilal spisil bats' il lum ta jpham gu'inal canantaybil ta baluneb sbalunwinc chapbil c'op yu'un jwhe sbihil Organización Internacional del Trabajo (OIT). Ta ha' i chapbil c'op ini yac'oj sc' ahtalul sbihil ah te ajwail yu'un jgu'inalitic México, ta Xoxwobc'ol ta Artículo 20 banti ya yalbey sc'obal spisil jfojel j'a'tel bats' il ants winic- ta jun pajal soc te jyantic lum jfojel a'tel te ma sps ya x'a'tejic banti bayel smiljojibal joyawal chamel, soc yantic milawal pox te ya yuts' in jbaqu'etalitic. ! Ya sc'an canantayel ha' chapbil c'op ini yu'un ac'a yich ch'uhunel.

Te bats' il swinquilel lum c'ax muc sc'obal yochel, ochem ta Slohp' jch'uhunel C'op yu'un jgu'inalitic México. Ta Artículo 123 ya yalbey sc'obal bintic yochel te mach'atic ya x'a'teh ta lum gu'inal. Ha' nix hich te chapbil c'op ta stojol a'tel, sbihil Ley Federal del Trabajo, ta swac c'ajal soc ta swaxac cajal ya yalbey scobal te a'tel ta gu'inal ta banti ma'ich'bil ta muc' soc bayel yuts' imbeyel yochel ta ch'ich' bapu'etil te jpas c'altitque.

Jch'uhunel c'opetic te ya scolaybey yochel ch'ich' bapu'et

Spisil ch'ich' bapu'et ay cohelitic

Ay c'ohem ta pasel tsobol ta chahp miltambah yu'un ac'a chuhunotuc soc i'chotuc ta muc' te cohelitic, ay yac'oj scuxlejal tsobol ants winic. Jpisilic ay cohelitic. Spisil ach'ix quem, ants winic, me'el mamal soc jcolel jchi'hyel.

Te yabilal 1996, te ajwaliletic ta spahmal bahlumilal laj yac' sc' ahtalul sbihilic ta stojol yochelil ta swinquilel lum soc ta ya'telinel u'elal c'opil te ants winique. Ha'i ocheliletic ini sbihil sbah cajal ts'umbajibal. Ta ha me chapbil c'op ine, ay te ochelil ta stojol cuxlejail, baqu'etalil, tojilal soc pajaluc cohelitic ta jchuhunel c'op, jamaluc jbehtic, ta yaqu'el c'op, te bin ya jpas ta spisil co'tantic soc sch'uhunel Dios cu'untic, ayuc te lequial soc ta ya'telinel u'elal c'opil. Te cohelitic ta xcha cajal ta tojilal soc te cohelitic yu'un slecubel jbaqu'etalitic, yu'un ca'teltic soc snopel hun. Te scha' cajal ochelil ts'umbajibal ha' ta stojol lecubel baqu'etalil, a'tel soc ta stojol p'ijubel jol o'tanil.

Ha'i ochelil ini ya yal te ma'yuc mach'a xhu' ya yu'ts'inbat a cuxlejail, ma'yuc mach'a xhu' ya smajat, ya schopol c'optayat, soc ma'yuc mach'a ya scomat ta spasel bin me'il tatimilal ta acomonal soc yu'un ya xbahat banti ya cac'an

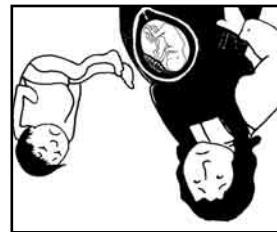
soc ta sbehlaltelc'op. Soc ha' nix hich ay awochel yu'un ma'ba ya xtenotat ta a'tel banti xi'bentic sbah ta stojol abaqu'etal, hich but'il xi'bentic sbah smiljojibal joyawal chamel soc yantic yan milawal pox.

Teme ya xyacu'bat soc yaca tuhun smiljojibal joyawal chamel, ta schezbal ini ya yuts' inat bayel. Ha' nix hich ma' xawawiquihay atagu' in ta chonojibal trago... ! Canantaya abah ma' xapuc chamel ta spasel bintic ya sc'an abaqu'etal!

!Canantay abah yu'un ma'ba ya sisacat! Te winiquetic ya xwooc'bot te jma'nich'an, ha' nix hich ya xitub' espermatozoid soc ya sutp'ij ta smohlol.

Te sbagu'etal ants chahpajem yu'un ya yac' cuxlejail, ha' te ma'yuc swocollil ya x'ch ta ta sbagu'etalic te milawal poxe. Ha' nix hich te wobil to alal xi'bentic sbah ya sisacotic ehuc. Te smiljojibal joyawal chamel ya x'och ta jbaqu'etalic pajal soc te DDT, sbihil organococlorados. Ya s'ob sbah ta banti ayic s'uhp'el te ants soc ya x'ax xchutic te alale, soc ha' nix hich ya sisacot ta chamel te xchu' te antsetic te sbihil cancer.

!Te ants ya yac' cuxlejail! canantaya!

Canantaya yutil anah ta paludismo soc ta milawal pox

Canantaya yu'un manchuc xtohc us: ta spat pat anah ma' xawac' pahmajuc ha', loqu'eslana biluquetic te banti ya xchamaj ha', yu'un ma' xtohc us ah. Ts'una limón ahc, crisantemos, tusus ta spat pat anah.

Ac'a yabinal eucalipto ta ta jujun xuhe' yutil anah soc ta ye'tal awayib yu'un ya xiwtes loqu'el te us soc yu'un ma' ya xtohc bayel ah. Soc ha' nix chic'a yabinal Santa María ta yutil anah yu'un ya xljaj ahn loqu'el te use.

Ta jujun yiloqu'inal anah abeya spac'ul yu'un ma'ba ya x'och us soc c'alal ya xwayat tuhuna jun pabellón te ya smacbat spisil awayib. Ha' nix hich xhu' ya capasbey smiljojibal ta chahpambil ha'mal eucalipto, crisantemo soc tusus. Teme ya catsihtsimbey pampam ha' ha'i chahpambil pox ini, te ton us ya xljaj bacub soc ya xljaj cham ta sc'uxul c'ahc'al.

Ya sc'an ayuc chapbil c'op ta alumal ta stojol te paludismo yu'un manchuc xyich' tuhunel DDT ta yutil anah soc te malation ta behetic. Halbeyajic, yu'un ha' ac'a stuhunic te pec'ajtic yip pox hich but'il piretrinas, *Bacillus thuringiensis* soc poxetic te chahpambil ta ha'mal yu'un smiljojibal us.

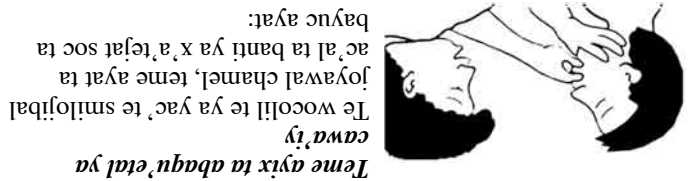
Sjunil cocheltic

Tschal
Bats'il c'op
Bats'il
Yochel
swinqüet'ium

Fidelcomiso para la Salud de los Niños Indígenas de México ac
San Marcos 107-1, entre Sta. Ursula y Cantera, Tlalpan.
CP 14000, México DF
Tel y Fax (01-55) 55739297, 55739391
fideo@laneta.apc.org
Proyecto Huicholes y Plaguicidas
huicholesyplaguicidas@hotmail.com

Ta banti ya xhu' ya j'ahitic yan coltayel:
Clínicas ta Secretaría de Salud, Salud Ambiental.
Ta banti ay snahul yu'un jornaleros Agrícolas en Solidaridad.
Comisión de Defensa de los Derechos Humanos ta Jujun estado
yu'un j'umaltic México.
Soc'ana nohpatesel yu'un j'wohc Yochel Ch'ich' baqu'et ta banti
yacat ta a'tel.
Ya spas ya cajoc'ohy ta biluc c'ahc'alili ta teléfono
01 800 0092800, mahitanil ya xhu' ya xc'opojat ta banti ya ya bat
nohpatesel teme yuts'inejatix te smilojibal joyawal chamel ta banti
ya yalbat bin xhu' ya capas.

Teme ay la stahat ta ahnimal na x'at bahel ta hospital IMSS ta
joyawal chamel te awajwal, ac'a yic'at bahel ta hospital IMSS ta
banti nohpol.

¡Canantaya abah ta stojol smilojibal joyawal chamel!

Ma' xawac' a'tejuc soc ixtajuc bic'tal alal ta ts'unub awalil ta scaj te yich'oj milawal smilojibal joyawal chamel. Atinan c'alal ya x'laj awo'tan ta a'tel, haxan ma' ha'uc xatuhun te sch'acomal yahts'esel ts'unubil scaj te scuchbeyejix xchopolil te smilojibal joyawal chamele. Te awajwal ya sc'an ya slehbat awatin lequil ha'. Ma me xch'ay ta awo'tan te sjeltayel ac'u' apaqu'e.

Ay c'alal yacat ta a'tel ah ya stsacat chamel haxan ma' ya cana' bin yu'un. Haxan ha' ta scaj te smilojibal joyawal chamel, stuquel ma'ba ya quiltic haxan ya yu'ts'inotic. Ha' yu'un ma' xatuhun teme ma'yuc smahquil abaqu'etal soc ha' nix hich teme atuquel ma'yuc mach'a ya scoltayat.

C'alal yu'ts'inejatix bayel bintic ya spasbat: xjimet ajol, sti'aw ajol, sti'aw a ch'uht, soc ya sc'an ya ya'bat xehenel, ya xnic asit soc ma'ba lec ya x'ilawan, ya xmahc ani' soc anuc', ha' nix hich ya stsajub abaqu'etal, ya xtsacat ohtsel soc ya sti'at aw'otan.

¡Canantay abah, ma me ayuc swocolil ya xchamat!
Ya sc'an ya x'atinat, ya cajeltay ac'u', bahan ta hospital ta banti nopol, soc ich'beyea bahel bahel te sbihil smilojibal joyawal chamel te laj yuts'inat. Teme ma' xhu' scoltaybelat a'beya ha'i ahtal ini ya yich'nohpatesel ta banti ya yich'johc'oyel c'op yts stojol te smilojibal joyawal chamel te ya yu'ts'inojate:

01 800 0092800 es ¡GRATIS!

Ay bayel ta chahp mambil pox te ya smil ha'mal, chiquinte' soc bic'ctal chan; te sbihil smilojibal joyawal chamel, caxlan c'op plaguicidas. C'ax xi'bentic sbah ta ma'yuc swocolil xhu' ya smilotic ehuc.

Teme ay banti yac ta tuhunel te smilojibal joyawal chamel qu'eja loqu'el bah, yu'un stuquel ya x'ic'ot talel ta i'c soc ya x'och ta abaqu'etal, ta ani', ta asit, ta aweh, ta achiquin, soc ta anuhculel.

Ha' lec ma' x'a'tejat ta yaquel smilojibal joyawal chamel, teme ya x'a'tejat c'ambeya smahquil abaqu'etal te awajwale. Teme ma' xya'bat leha bin ya camac abah ah. Ma' t'analuc awoc x'a'tejat, yu'un sjel me ta ti'awan chan ya xmilawan stuquel. Tuhuna swexalul, sc'u'ulel te nahtic sc'ab, smahquil asit soc lentes goggles. Teme ya camac ta chuhquilal aweh ma me scoltayat, te achic' soc te smilojibal joyawal chamel ya xlapaj ta anuhculel. Teme ma'yuc lec smahquil abaqu'etal ha' lec ma' xatuhun smilojibal joyawal chamel spisil ya yahts'esotic soc ya yu'ts'in jbaqu'etaltic, hich te puhbajibal ya xloc' ta yahlaniil ya yats'esotic soc ya yuts'in jbaqu'etaltic.